

nøglehullet

TIL LOKAL-
HISTORIEN

NYT FRA LOKALHISTORISK ARKIV & FORENING I ALLERØD

Nr. 3, 1985

Hvem husker den gamle vej fra Blovstrød til Lillerød (Allerødvej)?
De små toppe langs vejen vidner om, at billedet er taget på en tid,
da der ikke var mangel på god staldgødning.

Besættelsestiden

40-året for slutningen af Den anden Verdenskrig er ikke blevet glemt af LAFAK, selvom året mere har stået i 900-årets tegn. Hovedparten af dette nummer er derfor helliget erindringer fra "de onde år".

Arkivet er meget interesseret i at komme i forbindelse med medlemmer og andre personer, der kan fortælle om, hvad der skete på egnen i disse år. Det kan være alvorlige og dramatiske begivenheder, det kan være om den tyske besættelsesmagt; men det kan også være om, hvordan det var at leve i den tid med vareknaphed og dagligdagens problemer. Vi er interesserede i mange bidrag og beder om, at man kontakter arkivet i åbningstiden (tirsdag formiddag 9-13 på telf. 27 08 91).

Tokkekøb Hegn under besættelsen

I 1974 skrev pensioneret skovfoged O.L.Bang nogle erindringer fra sin tjenestetid i statsskovvæsenet i Tokkekøb hegn fra 1933 til 1969. Disse erindringer er ikke blevet trykt, men et eksemplar befinder sig i Lokalhistorisk Arkiv. Vi har i anledning af jubilæumsåret valgt det afsnit ud, som omhandler denne periode. Vi giver ordet til skovfoged Bang:

"Vinteren 1940 var streng og lang, hård frost og megen sne fra november til sidst i marts. Drøj for skovfolk at komme igennem. Aldrig glemmes morgenen den 9 april. Tyske flyvere på vej mod Norge, grønne "oprop" på en jammerlig blanding af dårligt dansk og norsk, underskrevet af "den tyske Kommandant" - i vores land.

Vore infantarister var myldret ud af Sandholm og Høvelte uden vådt eller tørt, men lige i humør til at feje de veje rene og om fornødent "ryge i flæsket på dem", som en korporal udtrykte det. Kaptajn Hammerich kom ind hos os, tilfreds: "Ikke én mand trykker sig." Han oprettede kommandostation i mit kontor, og så længe telefonen virkede derinde, kunne vi følge begivenhederne i København og Værløse. Jeg ringede til bageren i Blovstrød om straks at komme med rub og stub, hvad han ejede af spiseligt. Køkkensergenten stoppede en mælkebil på landevejen og raserede den. Min kone fodrede officererne på kontoret. En

"Vildtmesterhus" på Kongevejen. Skovfoged Bangs bolig under besættelsen. ca.1942

soldat gumlede tørt brød, tørrede lidt mælk af mundvigen og tændte en cigaret: "Det var lige, hvad vi manglede. Lad dem så komme an, de sataner, de har ikke noget at gøre i vores land."

Op ad formiddagen kom ordren pr. telefon til at gå hjem på kasernerne og kun yde modstand ved direkte angreb. Kontroloprøring? - Jo, det var en ordre. Kapitulation. Der blev tavshed - længe. En officer tabte sin hjælm på gulvet. Kaptejnen sagde: "Vi har dog altid før fået lov til at slås. Vi har ikke altid vundet, men vi kunne slås."

Man besindede sig, fik soldaterne kaldt ud af stillingerne op på landevejen og kortelig forklaret dem den nye ordre. De rolige geledder vaklede, der anedes nærmest en stønnen og et enkelt sygt: "Åh, nej." To løjtnanter stod side om side, den ene med knyttede hænder og gentog: - "Det var ikke vores skyld.". En soldat smadrede sit gevær hen ad jorden: "Så tag da hellere hele lordet, når vi alligevel ikke må bruge det." Hans chef med våde øjne lagde armen om skulderen på sin lille soldat, beroligede ham og kaldte ham "min dreng". - Den vandte lydighed og ro sivede atter ind. Kompagniet skridtede af. Endnu ser jeg for mig de ludende rygge i dette kompagni af

vrede og krænkede soldater. En ond morgen.

Men det blev hverdag. Ret længe varede det ikke, før skovene fik at mærke den nu overhængende brændselsmangel. Rub og stub af effekter blev revet væk. Dernæst solgte vi for symbolsk betaling fler år gammelt ragelse af grene efterladt på skovbunden. Halv- og helråddent var det meste, men brænde kunne det vel.

Pligthugst, rationering og maksimalpriser beordredes. Her i amtet forestodes brænderationeringen af slotsorganist Jens Laumann ved Frederiksborg Slotskirke. Det lyder pudsigt; men forklaringen er, at han under Første Verdenskrig som amtsfuldmægtig bestred samme hverv. Så da amtet nu påny fik samme opgave pålagt, formåede man den erfarne Laumann til at tage tønnen endnu engang.

Generatordrift af biler var noget, man hidtil kun havde læst skulle kunne lade sig praktisere. Nu kom der fabrikation i gang af disse kakkellovns-lignende genstande, som mod tilladelse monteredes på biler. Og de fungerede. Mange gange har jeg set bilister stoppe op, gå ind i skoven og på skovbunden rage kviste, træstumper og løv sammen og fylde generatoren op for på den måde at strække det rationerede brændstof lidt længere. Huggespåner samlede vi selv sammen og solgte til samme brug - urationeret.

Tyskerne fik hver måned tildelt, hvad de forlangte af generatorbrænde og måtte selv holde hus med det. For hvad de der ud over ville have, måtte de ligesom andre præstere mærker og kontante penge. "Men", som skovrider Tonboe i direktoratet præciserede, da jeg ringede til ham efter at have haft vrøvl med de grønne, "en pistol vil immeran gøre det ud for både mærker og penge."

Den med pistolen kom jeg kun ud for én gang eller to; i reglen traskede de af efter en grov afvisning - den tone forstod de bedst.

En anden krigstidsproduktion optoges på den i Hillerød opførte garvestoffabrik, hvor der af egebrænde- og stød og af granbark fremstilledes det garvestof, man i fredstid indførte. Alt grantømmer skulle vi afbarke - også om vinteren - og levere barken passende tør.

Alt brænde ned til tyndt knippel var rationeret. Risene solgtes frit enten lækkevis eller afkvisetet, hugget i alenlængde og sat op i rm., hvormed vi kunne hjælpe bagere og konditorer til deres ovne. Alt kunne bruges. Grankogler f.eks. gik folk til skovs og hentede hjem i lommer eller kurve - til optænding. Et år - det var vist i 1942 - måtte vi midlertidigt stoppe den trafik, da folk efter et stormfald gik i gang med at plyndre kronerne for kogler. Dem skulle vi selv klænge frø af, thi skovfrø var ligesom så meget andet en mangelvare.

Leverancer direkte til tyskerne havde jeg kun ganske få af; lidt flere som man kunne regne ud skulle havne hos dem, oftest til omgående ekspedition. Til anvendelse i slige situationer kendte man - også arbejderne - begrebet at "skynde sig langsomt"; det blev "svært" at finde egnet træ, hindringer tårnede sig op, værktøj forsvandt eller trængte til uopholdelig reparation, vognmanden kom på tanker om noget helt andet, han bestemt havde lovet. Var man rigtig heldig, blev resultatet en til for målet uanvendelig vare, eller tiden forpassedes.

En sommerdag nappede Axel skovløber og jeg os en ekstra øl på, at det var lykkedes ham bare ved forkerte dimensioner på nogle få vognstænger at forsinke en hel bataljon og to jernbanetog i et halvt døgn. Den slags hørte til de små glæder. Men hvad bag efter? Vore foresatte forholdt sig nok tavse, men de var da hverken døve eller blinde, og visse skovfogeder drev det faktisk i kunsten at sortere ordrer efter, om de var af germansk eller dansk oprindelse og forholde sig derefter.

Skønt Høvelte og Sandholm kaserner krigen igennem var belagt med tyske soldater, gjorde disse i virkeligheden ikke videre fortræd under deres daglige øvelser til fods og med hestekøretøjer, de irriterede bare. Og hændte det, at de foretog sig ting, som man heller ikke ville have tolereret af danskere, hjalp en fast optræden altid.

Værnemagtsoldater var for så vidt nemme at have med at gøre, som de besad en indgroet respekt for al myndighed og lod sig imponere af en hvilken som helst uniformskasket. S-S tropper, som vi dog kun lejlighedsvis kom i berøring med, måtte omgås med langt større varsomhed; de var "herrefolk". Danske Schalburgfolk og -det sidste halve år - Hipomænd gjorde man klogest i at gå

langt uden om, moralsk defekte landsforræddere som de var og med kendskab til vort sprogs nuancer. Dem var man ærligt og redeligt bange for.

Et bestemt anslag mod vores skov fik en kostelig afslutning. To gange med få dages mellemrum bemærkede jeg en tysk general med følge gestikulerende, pegende og læsende kort bevæge sig til fods i skovens sydøstre del. Jeg anede uråd og forberedte skovrider Gram. Snart kom det for en dag, at tyskerne ville have en stor del af skoven til skarpskydningsterræn for indøvelse af skovkrig. De affejede ethvert argument om fare, det var blot et spørgsmål om afspærring og flytning af nogle familier. At vi ville hindres i at udnytte skoven, og vore træer ødelægges af projektiler var bagateller i denne krig om Europas fremtid - bad man os betænke.

Den talstærke stab af germanere ventede givet ikke at finde deres overmand i kaptajn Wahlstrøm, dansk forbindelsesofficer på Høvelte, jæger, soldat, jurist og vor gode ven. Med sit kendskab til tysk respekt for bureaukrati - værre endnu end vores - lod den rare mand sagen cirkulere til udtalelse og erklæring hos diverse ministerier og enhver optænkelig myndighed - med diskret pålæg om ikke at forhaste sig, indtil mange måneder var sløset hen, den interesserede general forflyttet, og resten af implicerede tyskere lede og kede af alt vrøvlet, underskrevet af Wahlstrøm opsat overenskomst, hvori det bl.a hed: "Der må ingen sinde skydes med skarpt, men kun med løs krudt." Hvad tyskerne jo gjorde overalt uden smålige hensyn.

Wahlstrøm er stadig, mere end 30 år efter, distriktets kære jagtgæst."

Tokkekøb hegn ca.1946. I gruppen af skovarbejdere og skovløbere ses skovfoged Bang i midterste række nr. 3 fra højre.

Arkivet.

Arkivet ligger desværre stadig underdrejet p.g.a. lokaleforholdene. Åbent hus arrangementerne kan således ikke gennemføres, men for at medlemmerne og andre interesserede fortsat kan holde forbindelsen med os, er der åbent på det midlertidige kontor i Hovedbibliotekets bygning (indgang for fritidsundervisning) tirsdag formiddag kl. 9-13, ligesom man er velkommen til at ringe på telf. 27 08 91.

Medlemsmøder

Torsdag d. 10 oktober kl. 19.30 på Lillerød sognegård. Lederen af arkivet i Birkerød Thormod Hessel m.fl. vil fortælle om arbejdet med at få skabt en bevaringsplan i Birkerød, hvor en nystiftet forening ønsker at få bevaret den gamle del af Birkerød by. Måske en oplagt idé i Allerød ?(bemærk det ændrede mødested)

Tirsdag d. 3 december kl. 19.30 på Hovedbiblioteket. Bente Thomsen, der i sidste vinter var ansat på arkivet for at registrere skole- og kirkehistorisk materiale i det gamle Blovstrød sogn, vil fortælle træk af skolelivet i det gamle Blovstrød (jævnfør artiklen i Nøglehullet 1985 nr.1., der kan tjene som appetitvækker til en interessant og ikke kedelig aften.)

Nøglehullet udgives af Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød. Dette nummer er redigeret af Peter Christensen og Marianne Schäfer.

Tryk: F.B.Tryk, Slangerup september 1985.